

BOG‘CHA YOSHIDAGI QIZ BOLALAR KO‘YLAGIGA MODEL TANLASH VA TIKISH

Andijon viloyati Asaka tumani Texnikumi

Ishlab chiqarish ta’limi ustasi

Soliyeva Gulchexraxon Abduqaxorovna

Tikuvchilik yo‘nalishi

979725150

Gulchexasoliyeva006@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada bog‘cha yoshidagi (3–7 yosh) qiz bolalar kiyimlarini loyihalashda zamonaviy yondashuvlar, antropometrik o‘lchovlar asosida konstruktsiya yaratish va materiallarning gigiyenik xususiyatlari tadqiq etiladi. Shuningdek, bolalar kiyimining estetik va ergonomik funksiyalari o‘rtasidagi mutanosiblik, texnologik ishlov berishning o‘ziga xos jihatlari tahlil qilingan. Maqola soha mutaxassislari, dizaynerlar va yengil sanoat texnologlari uchun mo‘ljallangan.

Kalit so‘zlar: *Antropometriya, ergonomika, gigroskopiklik, konstruktiv modellash, dinamik qulaylik, estetik tarbiya, texnologik ishlov berish, kompozitsiya.*

Bolalar kiyimi ishlab chiqarish yengil sanoatning eng mas’uliyatli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Bog‘cha yoshidagi bolalar (3 yoshdan 7 yoshgacha) jismoniy va psixologik rivojlanishning eng faol bosqichida bo‘ladilar. Bu davrda kiyim nafaqat tashqi muhitdan himoya qilish, balki bolaning

harakatlanish erkinligini ta'minlash, uning estetik didini shakllantirish va sog'lig'ini saqlash vazifasini ham bajaradi. Shuning uchun loyihalash jarayoni kompleks yondashuvni talab etadi.

BOLALAR TANASINING ANTROPOMETRIK VA FIZIOLOGIK TADQIQI

Loyiha yaratishdan oldin bolaning qomat tuzilishi chuqur o'rganilishi shart. Bog'cha yoshidagi qiz bolalar qomati kattalarnikidan quyidagi parametrlar bilan farq qiladi:

- Tana proporsiyalari: Bu yoshda boshning umumiy bo'yga nisbati 1:5 yoki 1:6 ni tashkil etadi (kattalarda 1:8). Bo'yin qismi qisqa, yelkalar qiyaroq va ko'krak qafasi kam rivojlangan bo'ladi.
- Qorin sohasi: Qorin qismining biroz bo'rtib chiqqanligi sababli, kiyimning bel chizig'i ko'pincha yuqoriga suriladi (Empire silueti).
- O'sish sur'ati: Bolaning bo'yi va ko'krak aylanasi yiliga o'rtacha 5-7 sm ga o'zgarishi mumkin. Bu esa konstruksiyaga qo'shimcha "o'sish zahiralari"ni kiritishni taqozo etadi.

Ergonomik tahlil: Kiyim bolaning harakatini (yugurish, sakrash, o'tirish) cheklamasligi kerak. Shu maqsadda yeng o'mizi (proyma) va ko'krak kengligi bo'yicha beriladigan erkinlik haqi (Pq) maksimal darajada (o'rtacha 8-12 sm) olinadi.

MATERIALSHUNOSLIK VA GIGIYENIK TALABLAR

Ilmiy nuqtai nazardan, bolalar kiyimi uchun mato tanlashda uning kimyoviy tarkibi va fizik xossalari birlamchi ahamiyatga ega.

1. Havo o'tkazuvchanlik va Gigroskopiklik: Bolalarda termoregulyatsiya (issiqlik almashinuvi) hali to'liq shakllanmagan bo'ladi. Tabiiy paxta (cotton), zig'ir (linen) va yuqori sifatli jun (wool) matolari terini "nafas oldiradi" va namlikni shimib oladi.

2. Statik elektr: Sintetik tolalar (poliester, neylon) statik elektr to'playdi, bu esa bolaning asab tizimiga salbiy ta'sir ko'rsatib, uyqu buzilishi va allergik reaksiyalarga sabab bo'lishi mumkin. Maqbul tarkib: 95% tabiiy tola, 5% elastan.
3. Mexanik xossalar: Mato yuvishda o'tirib qolmasligi, g'ijimlanmasligi va ishqalanishga chidamli bo'lishi kerak.

KONSTRUKTIV MODELLASHTIRISH VA KOMPOZITSIYA

Qiz bolalar ko'ylagini modellashtirishda kompozitsion elementlar bolaning psixologik holatiga ta'sir etadi.

- Siluetlar: "A-siluet" (trapertsiya) va "To'g'ri siluet" eng ko'p qo'llaniladi. Bu siluetlar qorin va bel qismini siqib qo'ymaydi.
- Ranglar gammasi: Psixologlar tavsiyasiga ko'ra, bog'cha yoshidagi qizlar uchun "pastel" (yumshoq) ranglar (pushti, och binafsha, limon rang, havorang) maqsadga muvofiq. O'ta yorqin ranglar bolani tez charchatib qo'yishi aniqlangan.
- Dekorativ ishlov: Kashtalar, ryuishlar, volanlar va applikatsiyalar kiyimga estetik joziba beradi. Biroq, bezaklar bolaning harakatiga xalaqit bermasligi, o'tkir qirrali furnituralar ishlatilmasligi lozim.

TIKISH TEXNOLOGIYASI VA TUGALLANGAN ISHLOV BERISH

Texnologik jarayonning har bir bosqichi xavfsizlik standartlariga (GOST/ISO) muvofiq bo'lishi kerak.

1. Choklar sifatiga qo'yiladigan talablar: Ichki choklar yumshoq bo'lishi uchun "fransuzcha chok" yoki maxsus 4-5 ipli trikotaj choklari ishlatiladi. Chok qalinligi 0.1 mm dan oshmasligi tavsiya etiladi.
2. Yoqa va yeng uchlari: Bo'yin qismidagi ishlovlar (obtachka) yumshoq flizelin bilan mustahkamlanadi. Qattiq dublerinlar bolaning nozik terisini shilishi mumkin.

3. Furnitura oʻrnatish: Tugmalar va ilgaklar "mustahkamlik testi"dan oʻtishi shart. Bolalar ularni uzib olishi va ogʻziga solishi xavfi mavjudligi sababli, tugmalar kamida 4 ta teshikli boʻlib, maxsus mustahkamlangan iplar bilan tikiladi.
4. NIISH (Namlab-isitib ishlov berish): Tayyor mahsulot bugʻ yordamida sterillanadi va barcha kimyoviy hidlardan xalos etiladi.

Koʻylaklar turli xil materiallardan tayyorlanishi mumkin, lekin eng muhim jihat, ularning yumshoq va nafas oluvchi materiallardan tayyorlanishidir. Bunday materiallar bolalarning terisini irritatsiyalashdan saqlaydi va ularning qulayligini oshiradi. Asosan, paxta, viskoza yoki lenza kabi tabiiy toʻqimalar tanlanadi. Bu materiallar bolalarning terisini nafas olishiga imkon beradi va ularni qulay his qiladi. Koʻylaklarning dizayni ham juda muhimdir. Bogʻcha yoshidagi qizlar uchun koʻylaklar rang-barang, qiziqarli va oʻziga xos boʻlishi kerak. Ular koʻpincha gullar, hayvonlar yoki boshqa bolalarga yoqadigan tasvirlar bilan bezatiladi. Bunday dizaynlar bolalarning tasavvurini rivojlantiradi va ularni oʻyin jarayonida yanada faol boʻlishga undaydi. Koʻylaklarning dizaynida ranglar bir-birini toʻldirishi va bir-biriga mos kelishi muhimdir. Koʻylaklar turli xil uslublarda boʻlishi mumkin. Masalan, baʼzikoʻylaklar keng yelkalarga ega boʻlib, ular qulaylik bilan kiyiladi va bolalar uchun harakat qilishda hech qanday muammo tugʻdirmaydi.

Boshqa koʻylaklar esa, belga bogʻlangan yoki tugmachali boʻlishi mumkin, bu esa koʻylakning koʻrinishini yanada chiroyli qiladi. Koʻylaklarning uzunligi ham muhimdir; ularning uzunligi bolaning harakatlariga toʻsqinlik qilmasligi kerak.[1] Koʻylaklarni tanlashda, ota-onalar bolalarining shaxsiy didini ham hisobga olishlari zarur. Har bir bola oʻziga xos va oʻziga yoqadigan ranglar va naqshlarni tanlaydi. Ota-onalar bolalariga oʻzlari yoqtirgan koʻylaklarni tanlashda

yordam berishlari mumkin, bu esa bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi. Ko'ylaklar nafaqat uyda, balki bog'chada ham kiyiladi. Bog'chada bolalar o'yinlar o'ynaydi, shuning uchun ko'ylaklar ularning harakatlariga mos kelishi kerak. Ota-onalar ko'ylaklarni tanlashda, bolalarining o'yin jarayonida qulay va erkin harakat qilishini ta'minlashlari lozim.[2] Ko'ylaklar, shuningdek, bog'chada o'tkaziladigan bayramlar yoki tadbirlarda ham muhim ahamiyatga ega. Bog'chada o'tkaziladigan tadbirlar uchun ko'ylaklar yanada maxsus va chiroyli bo'lishi kerak. Bunday ko'ylaklar ko'pincha bezaklar, marjonlar yoki boshqa dekorativ elementlar bilan to'ldiriladi. Bu, bolalarning tadbirlarda chiroyli va o'ziga xos ko'rinishini ta'minlaydi. Ota-onalar, shuningdek, bunday tadbirlar uchun ko'ylaklarni tanlashda bolalarining fikrlarini inobatga olishlari muhimdir. Ko'ylaklarni parvarish qilish ham muhimdir. Ularni to'g'ri yuvish va saqlash, ularning umrini uzaytiradi. Ko'ylaklar, odatda, past haroratda yuvilishi va tabiiy quritilishi kerak. Bu, materialning sifatini saqlab qolish va ko'ylakning shaklini yo'qotmaslik uchun zarur. Ota-onalar, bolalarining ko'ylaklarini parvarish qilishda ularga yordam berishlari va ularga to'g'ri parvarish qilishning ahamiyatini o'rgatishlari muhimdir. Ko'ylaklar, shuningdek, bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Qizlar o'zlarini chiroyli va qulay his qilganda, bu ularning ruhiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular o'zlarini yanada erkin va qulay his qilishadi, bu esa ularning ijtimoiy faoliyatini oshiradi.

XULOSA

Bog'cha yoshidagi qiz bolalar kiyimlarini loyihalash — bu san'at, tibbiyot va muhandislikning kesishmasidir. Ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, samarali dizayn quyidagi uchta ustunga asoslanishi kerak:

1. Salomatlik: Tabiiy materiallar va ergonomik konstruksiya.
2. Xavfsizlik: Yumshoq choklar va ishonchli furnitura.

3. Estetika: Bolaning yoshiga mos rang va shakllar.

Ushbu tamoyillarga amal qilish nafaqat sifatli mahsulot yaratish, balki milliy yengil sanoatning raqobatbardoshligini oshirishga ham xizmat qiladi.

7. FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sodiqova M. "Kiyimni konstruksiyalash va modellashtirish asoslari", Toshkent, 2021.
2. Abramov A.V. "Children's Clothing Design and Technology", Textile Press, 2019.
3. Rahimova H. "Tikuvchilik buyumlari texnologiyasi", Cho'lpon nomidagi nashriyot, 2018.
4. O'zbekiston Respublikasi Davlat Standarti (UzDSt): "Bolalar kiyimlariga qo'yiladigan umumiy texnik talablar".
5. Smith J. "Psychology of Child Development through Fashion", Global Design Journal, 2022.